

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Gondolatok a jogi személynek minősülő üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben a belső piacon folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint az ezzel kapcsolatos előzetes döntéshozatali eljárás menetének ismertetése

Szerző: dr. Borbély Nóra Mária

Miskolc, 2017. június 14.

I. Bevezetés

Napjainkban megannyi tényező hat a fogyasztókra. Még mielőtt döntésüket meghoznák a vásárlást illetően. Mint például egy vásárlásra ösztönző, figyelemfelkeltő reklámlapok, moziban film előtt vetített reklám, szórólapok, áruházak által küldött, ingyenes katalógusok, üzletekben kihelyezett tájékoztatók, termékeken elhelyezett címkék stb..

A fogyasztó és a kereskedő közötti kapcsolat lényegében bizalmi kapcsolat, mely a közöttük létrejövő kereskedelmi ügylet kapcsán kiemelkedő jelentőséggel bír, mivel a laikus fogyasztó a szaktudás birtokában lévő kereskedőtől veszi igénybe a mindennapi életviteléhez szükséges szolgáltatásokat, termékeket.

A fogyasztók a döntési folyamat során azonban a megfelelő szakértelem hiányának okán könnyedén megtévesztés áldozatai lehetnek. A laikus fogyasztók helyzete a huszonegyedik században, a technika fejlődésével még nehezebbé vált. A kereskedők ugyanis a technika fejlődését kihasználva még inkább vásárlásra ösztönzik a fogyasztókat. A fogyasztók a valós tények mérlegelésével adott esetben ellenkező döntését hozhatnak, azaz nem vásárolják meg az érintett terméket.

A fogyasztók védelme volt az, ami szükségessé tette egy olyan jogi normarendszer kialakítását, mely a kereskedelemben is megteremti a tisztességes eljárás alapjait

Az Európai Unió tagállamaiban hatályban volt eltérő nemzeti normák ismerete és alkalmazása a fogyasztók és kereskedők számára is komoly gondot okozott. „ Kutatási eredmények igazolták, hogy a nemzeti szabályozás sokszínűsége hátrányosan hat az uniós állampolgárok közös piacba vetett bizalmára.„¹ Az EK Szerződés 153. cikke is rögzíti, hogy az „Európai Közösségek egyik legfontosabb célja a fogyasztói jogok magas szintű védelme.„²

Ezen közösségi cél, valamint a belső piacot akadályozó tényezők indokolták a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi

¹ Horváth Zsófia: A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmáról, a Borsod-Abaúj Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara Folyóírat, 2009. XII. évfolyam, 1-2. szám, 16. oldal.

² EK Szerződés 153.cikk.

irányelv megalkotását, így 2007. év végétől kezdődően a fogyasztókat az Európai Unió tagállamaiban ugyanazon jogi normák védik a helyzetükkel visszaélő vállalkozásokkal szemben.

A tanulmányom célja a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv bemutatása, illetve az Európai Unió Bíróságának szerepe, illetve az előzetes döntéshozatali eljárás menetének ismertetése.

II. A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló Európai Parlament és a Tanács 2005. május 11-i 2005/29/EK irányelv rendelkezéseinek vizsgálata

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvet (a továbbiakban: irányelv) 2005. május hó 11. napján fogadták el.

Az irányelv horizontális jellegű, és valamennyi, áruk és szolgáltatások értékesítésével járó, hagyományos vagy online fogyasztói tranzakcióra kiterjed.³ Az irányelv a fogyasztók és vállalkozók közötti kapcsolatot vizsgálja (ez az úgynevezett B2C, azaz „business to consumer” kapcsolat), és nem foglalkozik a kizárólag kereskedők (B2B, azaz business to business” kapcsolat) közötti ügyletekkel.⁴ Az irányelv tehát kizárólag azon kereskedelmi magatartások vonatkozásában tartalmaz szabályozásokat, melyek a fogyasztói döntési folyamatokra kihatnak. Az irányelv általános célkitűzése kettős. Egyrészt célja, hogy a fogyasztóvédelmet magas szinten biztosítsa, másrészt, hogy a belső piacot - a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokhoz kapcsolódó nemzeti jogszabályok eltérései miatt meglévő akadályok feloldása útján - kiteljesítse.

³Eur-Lex, Access to European Union law, Document 52013DC0139, A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv”) alkalmazásáról szóló első jelentés /* COM/2013/0139 final */

⁴Horváth Zsófia: A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmáról, a Borsod- Abaúj Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara Folyóirata, 2009. XII. évfolyam, 1-2. szám, 16. oldal.

Az irányelv célja ezt meghaladóan, hogy az Európai Unió kereskedői elősegítsék azt, hogy a fogyasztók megfelelően tájékozódjanak, majd ezt követően megfontolt, értelmes döntést hozzanak. Ennek elősegítése érdekében a kereskedőknek világos, egyszerű és valóságon alapuló állításokat kell közölniük, s kerülniük kell azon erőszakos marketingfogásokat, melyekkel a fogyasztókat befolyásolják, megtévesztik.

Az irányelv célja továbbá biztosítása annak, hogy jogi szabályozás az újfajta áruk, termékek, eladási módszerek és reklámfogásokhoz kellőképpen rugalmas legyen.

Az irányelv által bevezetett tilalmi rendszer hármas szintű, magában foglal egy általános tilalmat rögzítő generálklauzulát, majd pontosan meghatározza a megtévesztőnek vagy agresszívnek minősülő kereskedelmi gyakorlatokat, harmadrészt az irányelv I. mellékletében rögzítésre került azon 31 darab úgynevezett „feketelistás” gyakorlat, melyek minden esetben tisztességtelennek minősülnek. Az irányelv II. melléklete a közösségi normákat rögzíti a reklámozás és kereskedelmi kommunikáció szabályainak meghatározása kapcsán. Az Európai Unió tagállamainak az irányelv átültetése érdekében hozott intézkedéseiket 2007. június hó 12. napjáig kellett elfogadniuk, s ezt követően közzétenniük, figyelemmel arra, hogy azok tagállami szinten legkésőbb 2007. december hó 12. napjáig hatályba léphessenek. Az irányelvet a megadott határidőig csupán néhány tagállam ültette át. Az irányelv átültetése érdekében a tagállamnak teljes körűen harmonizálniuk kellett jogszabályaikat, s ennek keretében a tagállamoknak saját, nemzeti szabályozásaik körében jelentős felülvizsgálatot kellett végezniük, s végül ez azt eredményezte, hogy irányelv átültetése kapcsán jelentős késések következtek be. A tagállamok többsége az irányelvet a 2008., valamint a 2009. évben ültette át, a legutolsó átültetésre 2009. évben került sor. Több tagállammal szemben - többek közt Magyarországgal szemben is - az átültetésre nyitva álló határidő túllépése miatt az Európai Unió Bizottsága eljárási indított az Európai Unió Bírósága.⁵

A tagállamok az irányelv átültetése vonatkozásában két csoportra oszthatók. Az első csoportban amennyiben a tagállam már rendelkezett a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokra vonatkozó

⁵Eur-Lex, Access to European Union law, Document 52013DC0139, A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EKG tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv”) alkalmazásáról szóló első jelentés /* COM/2013/0139 final */

jogszabályokkal, úgy a következő hatályos jogszabályokba foglalta bele az irányelvet. Ilyen tagállam volt például Németország, Dánia, akik a tisztességtelen versennyel szembeni törvények, Franciaország, Málta, akik fogyasztóvédelmi törvénykönyvek, Hollandia, aki a polgári törvénykönyvek, valamint Belgium, Svédország, akik a meglévő különös jogszabályokba foglalták bele az irányelvet. A második csoportban tartozó tagállamok, mint például Magyarország, Lengyelország az irányelvet lényegében szó szerint átültető, új jogszabályokat fogadtak el.

Az irányelv 4 cikke - amely a belső piacra vonatkozó rendelkezésként is ismert - határozza meg lényegében az irányelv teljes körű harmonizációs hatását, s egyúttal akadályozza meg, hogy a tagállamok eltérjenek annak szabályaitól.

Az irányelv ezen hatást is megerősítette a Európai Unió Bírósága a „Total Belgium” ügyben hozott döntésével és több olyan előzetes döntéshozatal kapcsán, amikor következetesen hangsúlyozta, hogy „ az irányelv [...] az említett szabályokat közösségi szinten harmonizálja. Következésképpen, [...] a tagállamok nem fogadhatnak el az irányelvben foglaltaknál korlátozóbb intézkedéseket, még a magasabb szintű fogyasztóvédelem biztosítása érdekében sem ”.⁶

Az irányelv átültetése kapcsán az irányelv teljes körű harmonizációs jelleg bizonyult a leginkább problematikusnak a tagállamok számára. Ennek érdekében ugyanis a tagállamoknak teljes körűen meg kellett vizsgálniuk saját, nemzeti jogszabályaikat, s mennyiben valamely nemzeti jogszabály az irányelvvel ellentétesnek mutatkozott, úgy azt hatályon kívül kellett helyezniük.

E rendelkezések főként olyan konkrét kereskedelmi gyakorlatok tilalmára vonatkoznak, amelyek nem szerepelnek az irányelv I. mellékletében (a minden körülmény között tisztességtelennek minősülő kereskedelmi gyakorlatok „feketelistája”), különös tekintettel az értékesítést ösztönző tevékenységek területére.⁷ Az irányelv 4. cikkében foglaltak lényegében azt eredményezték, hogy a

⁶Eur-Lex, Access to European Union law, Document 52013DC0139, A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv”) alkalmazásáról szóló első jelentés /* COM/2013/0139 final */

⁷Eur-Lex, Access to European Union law, Document 52013DC0139, A BIZOTTSÁG JELENTÉSE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv („A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv”) alkalmazásáról szóló első jelentés /* COM/2013/0139 final */

tagállami szabályozások helyébe egy szabályozás lépett, s ennek következtében az Európai Unióban nagymértékben egyszerűsödött a megtévesztő reklám és a fogyasztói ügyletekben alkalmazott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozása. Az irányelve teljes körű harmonizációs jellegét azonban nagymértékben korlátozza az irányelv 3. cikkének (9) bekezdésében foglaltak, ugyanis az ingatlanok és pénzügyi szolgáltatások keretében az irányelv korlátozott harmonizációt mond ki. Az irányelv 3. cikkének (9) bekezdésében rögzíti, hogy a tagállamok olyan kritériumokat állapíthatnak meg, melyek az irányelvben foglaltaknál sokkal szigorúbbak. Ennek indoka, hogy ezen két terület nagyon összetett, jelentős kockázatokat hordozhatnak, s így részletes szabályozásokat követelnek meg. Az ingatlanok és pénzügyi szolgáltatások vonatkozásában a tagállamok tehát többlétszabályokat fogadhatnak el, ennek során azonban figyelemmel kell lenniük arra, hogy az elfogadott nemzeti szabályozás nem lehet ellentétes a közösségi szabályozással. Az irányelv 3. cikk (5) bekezdése rögzíti továbbá az irányelv teljes körű harmonizációs elvétől való eltérést, mely a minimumharmonizációs kikötéseket tartalmazó irányelveket végrehajtó nemzeti rendelkezésekre vonatkozik. Ennek keretében az tagállamok a 2013. június hó 12. napjáig továbbra is alkalmazhatták azon nemzeti szabályokat, melyek az irányelvnél szigorúbbak volt, valamint egyéb közösségi jogszabályokban meghatározott minimális harmonizációs kikötéseket tartalmazó irányelveket hajtottak végre. Amennyiben egy tagállam az irányelv 3 cikk (5) bekezdése alapján saját nemzeti jogát alkalmazta, úgy az a Bizottság felé az irányelv 3 cikk (6) bekezdésében foglaltakra figyelemmel jeleznie kellett.

Az irányelv - amennyiben ezzel kapcsolatban nincsen kifejezetten eltérő szabályozás - a fogyasztókat érintő ügyletekre, kereskedelmi gyakorlatokra általánosan alkalmazható közösségi jogszabály. Az irányelvvvel ellentétes szabályozás például az engedélyezésre vagy a letelepedésre vonatkozó szabályozás (irányelv 3. cikk (8) bekezdés). Abban az esetben, ha az irányelv rendelkezéseivel ellentétes egy ágazati jogszabály, akkor a *lex specialis* elvét alkalmazva a különös jogszabályban foglaltak alkalmazása elsőbbséget élveznek. Elmondható ugyanakkor, hogy amennyiben egy ágazatra vonatkozóan van különös közösségi jogszabály. Még nem zárja ki teljes körűen az irányelv alkalmazását. Abban az esetben ugyanis, amikor a különös jogszabály (*lex specialis*) nem szabályoz valamely kérdést, akkor az irányelv alkalmazható, s ezáltal megszünteti a

fogyasztók tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szembeni védelmének fennmaradó hiányosságait. Az irányelv átültetésével kapcsolatban elmondható továbbá, hogy számos tagállam az irányelv alapfogalmait bizonyos esetekben nem pontosan ültette át. Ennek kapcsán az Európai Unió Bizottsága az irányelv tagállami szintű átültetéseit megvizsgálta, s az érintett tagállamokkal konzultációt, párbeszédet folytatott. Megjegyzendő továbbá, hogy az Európai Unió Bizottsága a kezdetektől jelentős intézkedéseket tett az irányelv átültetése, tagállami szintű egységes alkalmazása, érvényesítése érdekében. Ennek keretében az Európai Unió Bizottsága 2009. évben az irányelv alkalmazására vonatkozóan iránymutatást adott ki, illetve 2011. év július hónapjában online jogi adatbázist hozott létre, továbbá az Európai Unió Bíróság előtti eljárásokban önzetlen tanácsadóként (*amicus curiae*) jár el.

III. Az Európai Unió Bíróságának szerepe és az előzetes döntéshozatali eljárás

Abban, hogy a közösségi jogszabályokat a tagállamok egységesen értelmezzék és alkalmazzák az Európai Unió Bíróságának kiemelkedő szerepe van, s ez elmondható az irányelv kapcsán is. A tagállamok bíróságai számára az előzetes döntéshozatali eljárás lehetőséget biztosít arra, hogy az előttük folyamatban lévő eljárás keretében a közösségi jog értelmezésére illetve valamely közösségi jogi norma érvényességére vonatkozó kérdést terjesszenek az Európai Unió Bírósághoz. Az előzetes döntéshozatali eljárás során az Európai Unió Bírósága nem dönti el a nemzeti bíróság előtti eljárásban felmerült jogvitát. A nemzeti bíróságnak határozatát az Európai Unió Bíróságának döntése alapján kell elbírálnia, s ezen határozat a tartalmilag hasonló ügyekben eljáró más tagállami bíróságokat is köt.

„Értelemszerűen a „közösségi hűség elve” is megköveteli a tagállamok bíróságaitól, hogy a közösségi jogszabályokat a Bíróság vonatkozó joggyakorlata alapján értelmezzék és alkalmazzák.”⁸

„Az előzetes döntéshozatal intézménye így túlmutat az adott nemzeti bíróság előtt folyamatban lévő ügy keretein, hiszen alkalmas arra, hogy a tagállamok ítélkezési gyakorlatát, illetve az adott uniós jogi rendelkezés, valamint az uniós rendelkezést a nemzeti jogba átültető nemzeti jog alkalmazásának irányát meghatározza. Mindemellett a Bíróság értelmezése a jogalkotásra is

⁸Lásd az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében hozott végzések elleni fellebbezések elbírálásáról és a kezdeményezési kötelezettségről szóló 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös véleményt

hatással bír, hiszen a tagállamok belső jogszabályait teljes harmonizáció hiányában is az uniós jog tiszteletben tartásával kötelesek kialakítani. „⁹

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem lényegében eszközt biztosít annak céljából, hogy az uniós jogot az Európai Unió teljes területén egységesen alkalmazzák. Az előzetes döntéshozatali eljárás a nemzeti bírák számára adott lehetőség az előttük folyamatban lévő eljárásban, mely során a bírák azon kérdéssel fordulhatnak az Európai Unió Bíróságához, hogy nyilatkozzon az uniós értelmezéséről vagy érvényességéről valamely, előtte folyamatban lévő eljárásban. Más igazságszolgáltatási eljárással ellentétben az előzetes döntéshozatal iránti kérelem nem egy európai vagy nemzeti jogi aktussal szemben indított kereset, hanem egy, az európai jog alkalmazásáról szóló kérdést tesznek fel. A nemzeti bírák által feltett előzetes döntéshozatal iránti kérelem elősegíti a nemzeti bíróságok valamint az Európai Unió Bíróság tevékenykooperációját, továbbá az uniós jog ugyanolyan alkalmazását az Európai Unió egész területén. Az Európai Unió Bírósága 2012. évben ajánlásokat adott ki a nemzeti bíróságok számára, amelyek ugyan nem kötelező jellegűek, de kibővítik az Európai Unió Bíróságának Eljárési Szabályzatát. Az ajánlásoknak továbbá az is célkitűzése, hogy iránymutatásokat adjanak a nemzeti bíróságok részére, azon célból, hogy kívánatos-e előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjeszteni, helyesebben, hogy az előterjesztett kérelemmel kapcsolatban hasznos információkat adjanak.

„ A Bíróság előzetes döntéshozatali eljárások során hozott döntéseinek jelentőségét növeli, hogy a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az uniós jogi rendelkezésekre vonatkozó, előzetes döntéshozatal iránti kérelmekről való döntésre olyan helyzetekben is, amikor az alapeljárás tárgyát képező tények nem tartoznak ugyan az uniós jog hatálya alá, ám amelyekben a szóban forgó rendelkezéseket a nemzeti jog alkalmazandóvá teszi, amely jog a tisztán belső helyzetekre adott megoldásaira nézve az uniós jog által nyújtott megoldásokhoz igazodott. Ilyen esetben ugyanis egyértelmű uniós érdek, hogy a jövőbeli eltérő értelmezések megakadályozása érdekében egységesen értelmezzék az uniós jogból vett rendelkezéseket vagy fogalmakat, függetlenül attól, hogy milyen körülmények között alkalmazzák őket.”¹⁰

⁹C-199/08. sz. Eschig ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet, EU:C:2009:538, 65-66. pont

¹⁰C-32/11. számú Allianz Hungária Biztosító és társai ügyben 2013. március 14-én hozott ítélet, EU:C:2013:160, 20. pont.

Azon nemzeti bíróság, amely az előtt folyamatban lévő ügyben kérdéseket vet fel az uniós jog valamely szabályának alkalmazása, dönthet akként, hogy ezen kérdések megválaszolásáért az Európai Unió Bíróságához fordul. A nemzeti bíróságok kétféle előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel élhetnek egyrészt az uniós jogszabály értelmezésére irányuló előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel, mely esetben a nemzeti bíróság lényegében azt kéri az Európai Unió Bíróságtól, hogy az uniós jog valamely értelmezési kérdését pontosítsa annak megfelelő alkalmazása céljából. A nemzeti bíróságok másrészt azzal a kérelemmel fordulhat az Európai Unió Bíróságához, hogy ellenőrizze valamely uniós jogi aktus érvényességét. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem lényegében egy a bírótól a bíróságig terjedő eljárást takar. Ugyan a jogvitában érintett bármely fél kezdeményezheti az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, s a nemzeti bíróság határoz az eljárás Európai Unió Bírósága előtti eljárás megindításáról. Amennyiben az adott ügyben a tagállami bíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezett nemzeti eljárásoktól az Európai Unió Bírósága által adott döntés meghozataláig tartózkodni kell a bíróságnak. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke konkrétan meghatározza, hogy azon nemzeti bíróságok, melyeknek határozataival szemben jogorvoslatnak nincs helye az Európai Unió Bíróságánál kötelesek előzetes döntéshozatal iránti eljárást kezdeményezni kivéve, ha az Európai Unió Bírósága korábban akként döntött a konkrét ügyben, hogy az adott közösségi jogi szabály értelmezése nyilvánvaló. Azon tagállami bíróságok számára, melyek érdemi döntésével szemben fellebbezésnek van helye, az érintett fél kezdeményezése ellenére sem kötelező előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjeszteni. A tagállami bíróságok minden egyes ügy kapcsán kötelesek az Európai Unió Bíróságához fordulni, ha egy uniós rendelkezés értelmezésével kapcsolatban aggályai adódnak, azonban kötelesek előzetes döntéshozatal iránti kérelmet benyújtani az Európai Unió Bíróságához abban az esetben is, ha kétségeik vannak egy közösségi intézmény, testület, hivatal vagy ügynökség által kiadott jogi aktus érvényességével kapcsolatban.

„ A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint az uniós jog egységes alkalmazásának követelményéből és az egyenlőség elvéből az következik, hogy a jelentésének és hatályának meghatározása érdekében a tagállami jogokra kifejezett utalást nem tartalmazó uniós jogi rendelkezést az egész Európai Unióban önállóan és egységesen kell értelmezni, figyelembe véve

nemcsak annak kifejezéseit, hanem szöveggörnyezetét, illetve annak a szabályozásnak a céljait, amelynek az a részét képezi. „¹¹

„ A valamely uniós jogszabály rendelkezésével összefüggésben felmerülő kérdéssel szembesülő nemzeti bíróság kérelme alapján eljáró Bíróság a rendelkezés értelmezése során akkor van a legegyszerűbb helyzetben, ha elegendő az adott rendelkezés figyelembevétele, mivel az világos, egyértelmű iránymutatást nyújt tartalmát illetően. „¹²

Az esetek többségében a Bíróság általi értelmezés többoldalú megközelítést igényel. A Bíróság állandó ítélezési gyakorlata szerint „valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szöveggörnyezetét, valamint annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az a részét képezi.¹³ Ennek megfelelően a nyelvtani értelmezés¹⁴ mellett egy adott rendelkezés történeti és teleologikus értelmezése is szerepet játszhat,¹⁵ illetve figyelembe veendő a jogszabály belső összefüggései,¹⁶ valamint a jogszabály megalkotása során született dokumentumok, megfogalmazott álláspontok.”¹⁷

Az Európai Unió Bírósága csupán azon kérdéstről nyilatkozik, mellyel kapcsolatban az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kezdeményezte a tagállam, s így lényegében a tagállami bíróság marad az előtt folyamatban lévő eljárásban az ügy ura. Az Európai Unió Bíróságnak választ kell adnia az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben feltett kérdésre, s a válaszadást nem tagadhatja meg hivatkozással arra, hogy a válasz az alapeljárás álláspontjából nem lenne sem az eljárás tárgyára vonatkozó, sem célszerű. Az Európai Unió Bírósága azonban visszautasíthatja a válaszadást, amennyiben az a hatáskörén kívül esik.

„ Az egyes rendelkezések értelmezése során kiemelkedő jelentőséggel bírnak a rendelkezések indokolását tartalmazó preambulumbekendések. A Bíróság számos esetben az adott rendelkezés és az azzal kapcsolatos preambulumbekendés együttes olvasatából indult ki az előzetes döntéshozatal

¹¹C-162/13. sz. Vnuk ügyben 2014. szeptember 4-én hozott ítélet, EU:C:2014:2146, 42. pont

¹² dr. Zavodnyik József: Jogértelmezés a biztosítási piacon az uniós jogszabályok értelmezése az előzetes döntéshozatali eljárások során, Biztosítás és Kockázat, II. évfolyam 4. szám, 32. oldal.

¹³ Lásd pl. C-199/08. számú Eschig ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet, EU:C:2009:538, 38. pont, C-409/11. számú Csonka és társai ügyben 2013. július 11-én hozott ítélet, EU:C:2013:512, 23. pont.

¹⁴ A Bíróság például megállapította, hogy a jogvédelmi biztosítással kapcsolatos törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 1987. június 22-i 87/344/EGK tanácsi irányelv [Megjelent az Európai Unió Hivatalos Lapjának 2004. évi Különkiadásának 06. Letelepedési jog és a szolgáltatásnyújtás szabadsága 01. kötetében (187. o.).

¹⁵Lásd pl. C-322/14. számú El Majdoub ügyben 2015. május 21-én hozott ítélet, EU:C:2015:334, 35. pont.

¹⁶C-199/08. számú Eschig ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet, EU:C:2009:538, 45. pont

¹⁷C-199/08. számú Eschig ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet, EU:C:2009:538, 57-58. pont

íránti kérelemben megfogalmazott kérdés megválaszolásakor. A több nyelven elérhető uniós jogszabályok esetében nem ritka, hogy a különböző nyelvi változatok között kisebb-nagyobb nyelvi eltérések tapasztalhatók. A nyelvi eltéréssel érintett rendelkezés értelmezése során figyelembe veendő, hogy az uniós jog valamely több nyelven elérhető szövege egy vagy több nyelvi változatának tisztán szó szerinti értelmezése - a többi nyelvi változat kizárásával - nem élvezhet elsőbbséget, valamely rendelkezés szövegét kétség esetén nem lehet elszigetelten vizsgálni. „¹⁸

A közösségi normákban foglalt kivételek kapcsán hangsúlyozandó, hogy az Európai Unió Bíróságának gyakorlata alapján ezen kivételeket szigorúan kell értelmezni azon célból, hogy azok az általános normákat ne üresítsék ki. A fogyasztók érdekeit szolgáló közösségi normáktól való eltéréseket hasonlóképpen szigorúan kell, ennek kapcsán nem megengedett például a rendelkezéseknek széles értelmezése. Az Európai Unió Bírósága által hozott határozata ítélt dolognak minősül, s nemcsak az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kezdeményező tagállami bíróságra kötelező, hanem a tagállamok minden bírósága számára is. Az Európai Unió Bíróságának ítéletei nagymértékben segítik az irányelv és a nemzeti jog alkalmazásának általános kérdéseit, továbbá az irányelv anyagi jogi rendelkezéseinek értelmezéseit is.

„ A magyar bíróságok előtt is nyitva áll az előzetes döntéshozatal intézménye igénybevételének lehetősége, amellyel az elmúlt időszakban számos alkalommal éltek is. „¹⁹

„ A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 155/A. §-ának (1) bekezdése alapján a magyar bíróság a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását az EUMSZ-ben foglalt szabályok szerint kezdeményezheti. A (2) bekezdés értelmében a Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a magyar bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. A magyar bíróság a végzésben meghatározza azt a kérdést, amely a Bíróság előzetes döntését igényli, valamint - a feltett kérdés megválaszolásához szükséges mértékben - ismerteti a tényállást és az érintett magyar jogszabályokat. Kiemelendő, hogy a per során a felek indítványozhatják

¹⁸ dr. Zavodnyik József: Jogértelmezés a biztosítási piacon az uniós jogszabályok értelmezése az előzetes döntéshozatali eljárások során, Biztosítás és Kockázat, II. évfolyam 4. szám 35. oldal.

¹⁹A magyar bíróságok által kezdeményezett, lezárt előzetes döntéshozatali eljárásokról lásd a Kúria „Az Európai Unió jogának alkalmazása: az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének tapasztalatai” elnevezésű joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleményét, Budapest, 2013. http://kuria-birosag.hu/sites/default/files/joggyak/az_europai_unio_joganak_alkalmazasa.pdf

előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését, azonban ehhez az indítványhoz az eljáró bíróság nincs kötve, dönthet az eljárás kezdeményezéséről, de el is utasíthatja az indítványt.”²⁰

IV. Záró gondolatok

Tanulmányomban kiemelem, hogy Magyarország 2004. május 1. napjával Európai Unióhoz való csatlakozását követően a hazai jogkeresők számára több olyan jogi lehetőség adódott, amelyek a társadalmi viszonyokat jelentősen megváltoztatták, átalakították. Ezen újfajta lehetőségek mellett egyidejűleg a csatlakozás több kötelezettséget is hordozott. Az Európai Unió normaanyagának és az Európai Unió Bírósága gyakorlatának ismerete, s ezeken túlmenően a polgári peres eljárásra vonatkozóan a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényben szabályozott előzetes döntéshozatali eljárás tekintélyes előnyt jelent az eljárásban résztvevők számára, mivel az Európai Unió Bíróságának döntéseire a konkrét ügyben, esetlegesen sikeresen hivatkozhatnak mind a bíróság, mind a hatóságok előtti eljárások keretében akár a nemzeti jogszabályokkal szemben is. Az Európai Unió határainak bővülése, a technika fokozatos fejlődése maga után vonta minden tagállamban a társadalmi viszonyok átalakulását, mely hatott a fogyasztók vásárlási szokásainak átalakulására is. A közösségi jogalkotás megfelelő ütemben reagált a társadalmi viszonyok változására, amikor is 2005. május hó 11. napján az irányelvet elfogadták - figyelemmel arra, hogy ekkor az Európai Unió tagállamainak a száma a kezdeti hatról huszonötre bővült -, s ezzel a fogyasztók fokozottabb védelmét biztosította. Az Európai Unió tagállamainak bíróságai az előzetes döntéshozatali eljárás adta lehetőségekkel megítélésük szerint bátran élnek. Amennyiben eljárásuk során úgy ítélik meg, hogy az adott ügy elbírálása kapcsán az uniós norma, adott esetben az irányelv Európai Unió Bírósága általi értelmezése nélkülözhetetlen felfüggesztik saját eljárásukat, s kérdéseket intéznek előzetes döntéshozatali eljárás keretében az Európai Unió Bíróságához.

Az irányelv kapcsán megállapítható, hogy a nemzeti bíróságok többnyire az irányelv értelmezésére vonatkozó intéznek kérdéseket az Európai Unió Bíróságához, mely így számos ügyben az irányelvben rögzített alapfogalmak kapcsán hozott elvi jelentőségű döntéseket. Ezek a tagállami bíróságok,

²⁰ dr. Zavodnyik József: Jogértelmezés a biztosítási piacon az uniós jogszabályok értelmezése az előzetes döntéshozatali eljárások során, Biztosítás és Kockázat, II. évfolyam 4. szám, 30. oldal.

hatóságok, illetve az eljárásban érintettek számára is döntései, hivatkozási alapot adnak eljárásaik során.

Irodalomjegyzék

- 1.) Szerző: Dr. Zavodnyik József
Az általános szerződési feltételek és a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok
Versenyükör: A Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központjának lapja, 2013. (9. évf.)
2. szám
- 2.) Szerző: Dr. Zavodnyik József
Nagykommentár a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló törvényhez, 2013. Wolters
Kluwer Kft., Budapest
- 3.) Szerző: dr. Zavodnyik József
Jogértelmezés a biztosítási piacon az uniós jogszabályok értelmezése az előzetes
döntéshozatali eljárások során, Biztosítás és Kockázat, II. évfolyam 4. szám,
- 4.) Szerző: Horváth Zsófia
A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tilalmáról, a Borsod-
Abaúj Zemplén Megyei Ügyvédi Kamara Folyóirata, 2009. XII. évfolyam, 1-2. szám,
- 5.) Szerző: Tárczy Edit Zsuzsanna
Egység kontra hatékonyság - az EU Bíróságának döntései a maximum harmonizáció
védelmében (a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok kapcsán)
De iurisprudentia et iure publico, 2012. (6. évf.) 1-2. szám, 145. old.
- 6.) Szerző: Tárczy Edit Zsuzsanna
A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok magyar szabályozása - kritikai megjegyzések
Pro futuro : A jövő nemzedékek joga, 2012. (2. évf.) 1. szám, 54-67. old.
- 7.) Szerzők: Tárczy Edit Zsuzsanna
Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok az EU kelet-közép-európai tagállamaiban
E-tudomány, 2011. (9. évf.) 2. szám
- 8.) Szerzők: Tárczy Edit Zsuzsanna
Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok a magyar gyakorlatban
E-tudomány, 2011. (9. évf.) 1. szám
- 9.) Szerzők: Tárczy Edit Zsuzsanna
Tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok Spanyolországban, Lettországban és Finnországban -
szabályozás
E-tudomány, 2011. (9. évf.) 4. szám
- 10.) Szerzők: Tárczy Edit Zsuzsanna

Reklám és fogyasztóvédelem az EU dél-európai tagállamaiban - a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok tükrében

Infokommunikáció és jog, 2011. (8. évf.) 45. szám, 131-135. old.

11.) Szerzők: Tárczy Edit Zsuzsanna

A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok szabályozása az Európai Unióban

Európai tükrök, 2009. (14. évf.) 9. szám, 54-66. old.

12.) Szerzők: Pázmándi Kinga

A fogyasztókkal szembeni tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat tilalma

Gazdaság és jog, 2008. (16. évf.) 9. szám, 3-7. old.

13.) Szerzők: Telegdi Réka

Az európai fogyasztóvédelmi jog új irányvonala: irányelv a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról

Versenytükrök: a Gazdasági Versenyhivatal Versenykultúra Központjának lapja, 2007.

(3. évf.) 4. szám, 36-40. old.

14.) Szerzők: Liber Ádám

A hazai versenyjog és jogharmonizáció - megjegyzések a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv átültetéséhez

Gazdaság és jog, 2007. (15. évf.) 5. szám 12-17. old.

Jogforrások jegyzéke

Magyar jogforrások

A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

A hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény

A fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény

1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös vélemény A Kúria „Az Európai Unió jogának alkalmazása: az előzetes döntéshozatali eljárások kezdeményezésének tapasztalatai” elnevezésű joggyakorlat-elemző csoportjának összefoglaló véleménye, Budapest, 2013.

Uniós jogforrások

Az Európai Unióról Szóló Szerződés és az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata (2010/c 83/01)

A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK Európai Parlamenti és Tanácsi Irányelvek, valamint a 2006/2004/EK Európai Parlamenti és Tanácsi Rendelet módosításáról szóló az Európai Parlament és a Tanács 2005. május 11-i 2005/29/EK irányelve

A belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól („elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”) szóló az európai parlament és a tanács 2000. június 8-i 2000/31/EK irányelve

A Bizottság Jelentése a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak a belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK Európai Parlamenti és Tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK Európai Parlamenti és Tanácsi Rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK Európai Parlamenti és Tanácsi irányelv („a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelv”) alkalmazásáról szóló első jelentés

Hivatkozott ítéletek, végzések

C-199/08. sz. Eschig ügyben 2009. szeptember 10-én hozott ítélet, EU:C:2009:538,

C-32/11. számú Allianz Hungária Biztosító és társai ügyben 2013. március 14-én hozott ítélet, EU:C:2013:160,

C-162/13. számú Vnuk ügyben 2014. szeptember 4-én hozott ítélet, EU:C:2014:2146,

C-322/14. számú El Majdoub ügyben 2015. május 21-én hozott ítélet, EU:C:2015:334,